

De sidste levedøgn

Information til pårørende

Denne pjece giver information om de forandringer,
man hyppigst ser de sidste levedøgn i et menneskes liv.

Pjecen er tænkt som et supplement til samtaler
mellem den syge, familien og de professionelle.

De sidste levedøgn

Når døden nærmer sig hos det alvorligt syge menneske, opstår der tit usikkerhed og spørgsmål hos de nærmeste.

Hvad kan man forvente i den sidste tid? Hvilke tegn fortæller, at døden er nært forestående?

Lysten til og behov for mad og drikke mindskes

I takt med at den syge bliver mere afkræftet, bliver det anstrengende at spise og drikke. Derfor kan der være behov for, at få hjælp til at indtage mad og væske. Det er vigtigt at servere den mad, som man har mest lyst til, og i mængder der kan magtes. Dette må have højere prioritet end ernæringsrigtig kost.

Senere kommer der et tidspunkt, hvor mad og drikke hverken er ønsket eller nødvendigt, da kroppen ikke længere kan drage nytte af det. Pårørende er ofte bekymrede for, om den syge tørster og har ofte spørgsmål om, hvorvidt væsketilførsel ind i blodåren eller under huden vil lindre. Det vil sjældent være nødvendigt, da den syges krop ikke kan udnytte væsken. Tværtimod kan kunstig væsketilførsel påføre gener i form af væskeophobning og åndenød. Dette vil personalet kunne vurdere.

Det kan være svært at acceptere, at den syge holder op med at spise og drikke. Dette er imidlertid et fysisk tegn på, at den syge ikke vil få det bedre. Når man ikke længere kan spise og drikke, bliver slimhinderne i munden og på læberne ofte tørre. Det lindrer at få munden fugtet og læberne smurt.

Forandringer i vejrtrækningen

Nogle kan opleve åndenød og åndedrætsbesvær, hvilket ofte giver anledning til frygt for at skulle dø, med vejrtrækningsbesvær eller fornemmelsen af at blive kvalt. Angst kan forværre åndenød, men det vil være muligt at give medicin for at lindre åndenøden og angsten. Samtidig er det af

stor betydning for tryghed og ro, at der er et andet menneske tæt ved.

Åndenød kan give anledning til spørgsmål om, hvorvidt der er behov for iltbehandling. På trods af åndenøden er iltbehandling sjældent nødvendigt. En hensigtsmæssig stilling i sengen, et åbent vindue, en ventilator og ro omkring den syge er gavnligt. Musik kan også være en hjælp både som beroligelse og som hjælp til at understøtte rytmen i vejrtrækningen.

Når døden er tæt på vil vejrtrækningsmønstret ændre sig igen og der kan opstå lange pauser mellem vejrtrækningerne og der kan forekomme en højlydt raslende vejrtrækning. Det kan skyldes sputum eller slim i luftvejene, fordi den syge ikke længere er i stand til at synke eller hoste op. Symptomet generer sjældent den syge, som er bevidsthedssvækket, men det kan være ubehageligt for de pårørende. Sugning af luftvejene vil oftest forværre tilstanden og øge mængden af slim, og er derfor ikke anbefalet. Stillingskift og medicinskbehandling vil hyppigt kunne lindre.

Smerter

Alvorlig sygdom har ofte påført den syge smerter. Der kan være bekymring for, om smerterne forværres uden mulighed for lindring i den sidste tid. Moderne behandlingsmuligheder kan i langt de fleste tilfælde lindre smerterne. Smertestillende medicin har altid til formål at lindre og ikke fremskynde døden.

Bevidsthedsændringer

En social tilbagetrækning fra omgivelserne foregår ofte samtidig med, at den syge bliver mere træt og sover en stor del af tiden. Den manglende interesse og ikke megen reaktion er en naturlig

proces. Dette er ofte udtryk for afkræftethed, og ikke for manglende påskønnelse af familiens omsorg. Oplevelsen af at være sammen, kan være til stor glæde for alle. At være sammen med mennesker man kender, kan give tryghed og dermed følelsen af, at ens liv har været betydningsfuldt, og at man vil blive husket.

I de sidste døgn kan den syge indimellem virke uklar og måske tale om hændelser eller personer, der hører fortiden til. Tidsfornemmelsen ophæves og nogle gange taler den syge i vildelse for så at blive klar igen. I denne situation er ro og nærvær den bedste støtte, man kan give. I sjældne tilfælde kan den syge blive urolig, rastløs og forpint og der kan være behov for beroligende og afslappende medicin.

Hud

Huden bliver bleg og kølig. Særligt hænder og fødder kan blive kølige og huden kan synes blålig. På dette stadium vågner de fleste ikke op, men sover ind i døden. Det er et vanskeligt tidspunkt for de nærmeste, som skal sige farvel til et nærtstående familiemedlem eller en ven.

Hørelsen

Det kan være svært at vide, hvad man skal sige til hinanden og at udholde stilheden i denne situation. Musik, højtlesning, sang eller andet der har haft betydning kan være meningsfuldt. Man mener, at hørelsen er den sidste sans, der forsvinder, så derfor er det af betydning fortsat at tale til eller synge for den døende.

Udarbejdet med inspiration fra pjece

"Når døden nærmer sig", fra Sct. Maria Hospice Center, Vejle

Hospice Søholm

Bispevej 68, Stavtrup, 8260 Viby J

Tlf. 784 13333

www.hospice-soeholm.dk

hospice-soeholm@hospice-soeholm.dk